

Omdat ze beiden zijn geboren op 27 februari ontwikkelde oud-dorpsgenoot Paul Höhner (1942) een zacht plekje in zijn hart voor de Schotse Rosanna Quigley. In 1867 overleed zij, hier vlakbij en ver van huis, nog geen vijftien jaar oud. Rosanna werd begraven naast de Engelmunduskerk. Haar grafsteen is bewaard gebleven. Elk jaar, op 27 februari, brengt Höhner haar bloemen. Ook zo ook afgelopen week. In deze speciale nieuwsbrief aandacht voor Rosanna en hoe Höhner haar een plekje in de geschiedenis probeert te geven.

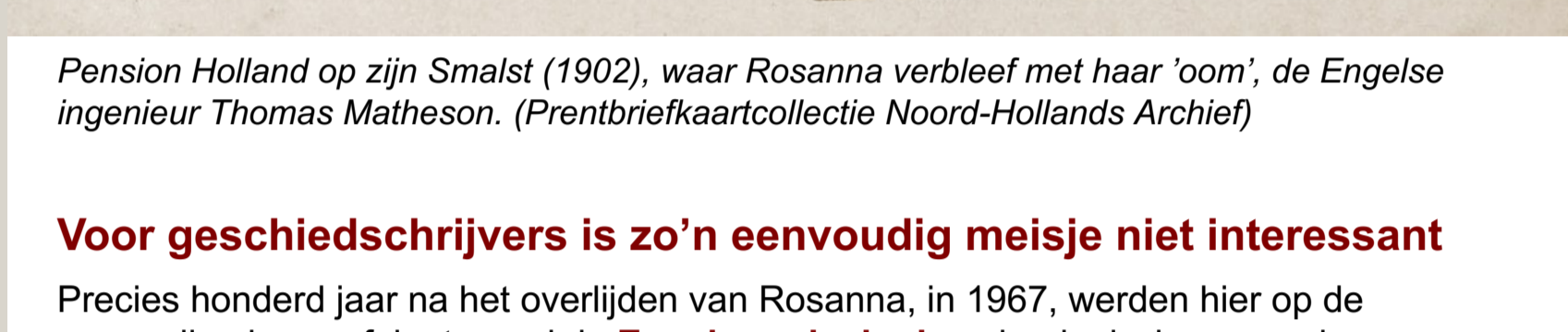

8 maart 1865: de eerste schop in de grond, start van de aanleg van het Noordzeekanaal. (Beeldbank Noord-Hollands Archief)

De dag dat Rosanna stierf was koud maar zonnig

Het was een koude, zonnige dag geweest, die 18de februari 1867, de dag dat de Schotse **Rosanna Quigley** stierf in Wijkerroog (nu Velsen-Noord), in het pension Holland op z'n Smalst. Bijna vijftien was ze toen. Ze werd begraven naast de Engelmunduskerk. 158 jaar na haar dood leeft Rosanna nog voort. Vooral in de hoofden van oud-dorpsbewoners tekenaar **Paul Höhner** en **Jil Joor**. Elk jaar, sinds 1967, leggen zij op 27 februari, Rosanna's verjaardag, bloemen op haar graf. Maar of Rosanna nog precies onder die steen ligt, is niet waarschijnlijk.

We kennen Rosanna omdat haar steen naast de Engelmunduskerk opvalt tussen de andere zerken met Engelse namen. Enkele grafstenen van die Engelsen zijn bewaard gebleven als herinnering aan hun bijdrage aan een historisch werk: het graven van een kanaal van Amsterdam naar de Noordzee. Daartoe ging 8 maart 1865 in duingebied de Breesaap de eerste schop de grond in. Na ruim elf jaar graafwerk en inpoldering werd het Noordzeekanaal op 1 november 1876 feestelijk geopend door **Koning Willem III**. Volgend jaar wordt het 150-jarig bestaan van het Noordzeekanaal gevierd.

De doorgraving van Holland op zijn smalst tussen het IJ en de Noordzee, 1865-1876, tekening van J.C. Greive jr. (Beeldbank Noord-Hollands Archief)

Het Engelse dorp

Bij de kanaalaanleg werd door de **Amsterdamsche Kanaal Maatschappij** de Engelse aannemer **Henry Lee & Son** ingehaald om het project te helpen uitvoeren. De Britten hadden ervaring met dit soort werken en belangrijker, dankzij hun vroege industriële revolutie, beschikten zij over mechanische stoomzandzuigers. De Engelsen brachten hun eigen ingenieurs en technici mee om deze gigaklus te klaren. Onder hen ingenieur **Thomas Matheson** en hij was het die Rosanna Quigley uit het Schotse **Lockerbie**, nachtje van zijn vrouw, meenam naar Nederland.

De Engelsen, er waren er meer die een gezin meenamen, werden gehuisvest in diverse buitens in **Wijkerroog**, nu Velsen-Noord. Daar ontstond het 'Engelse dorp', met zo'n driehonderd inwoners. Ze hadden er een eigen school en een eigen winkel: **The English Store**, aan de Wijkerstraatweg. Daar heeft Rosanna gewoond.

Pension Holland op zijn Smalst (1902), waar Rosanna verbleef met haar 'oom', de Engelse ingenieur Thomas Matheson. (Prenbriefkaartcollectie Noord-Hollands Archief)

Voor geschiedschrijvers is zo'n eenvoudig meisje niet interessant

Precies honderd jaar na het overlijden van Rosanna, in 1967, werden hier op de voormalige begraafplaats rond de **Engelmunduskerk** archeologische opgravingen verricht. Tijdens die opgravingen in 1967 ontdekte Paul Höhner de grafsteen van Rosanna. Höhner: 'Die exotische naam viel mij op. Bovendien zijn we op dezelfde dag jarig, 27 februari. Ik wilde wel meer over haar weten.'

Maar voor eenvoudige meisjes als Rosanna hebben de geschiedschrijvers nooit belangstelling gehad. Höhner en Joor zochten in archieven, bezochten Rosanna's geboorteplaats Lockerbie en vonden nazaten. Desondanks kwam over Rosanna weinig aan het licht. Uit een stamboom heeft Höhner kunnen herleiden dat een nicht van Rosanna met **Thomas Matheson** was getrouwd. Vanwege haar zwangerschap kon zij de reis naar Holland, en het verblijf niet aan. Zo kwam het jongere nichtje uit Lockerbie in beeld. Rosanna's ouders zouden haar hebben meegegeven uit armoede: zo zou er thuis een mond minder te voeden zijn. Rosanna zal twaalf of dertien zijn geweest toen zij met haar 'oom' deze reis maakte en met hem ging wonen in het pension in Wijkerroog.

Natuurlijk vragen wij ons heden af: hoe zat dat dan precies, zo'n jong meisje, met een 'oom', zo ver van huis? Moest zij zijn levensdagen voeren? Zijn bed warmen? Paul Höhner, hij heeft een goede inborst, denkt dat het meisje hielp bij het verzorgen van Engelse zieken en gewonden.

Straatbeeld dorp Velsen begin negentienhonderd. (Beeldbank Noord-Hollands Archief)

Drank, cholera en muielij

De aanleg van het nieuwe kanaal was een gecompliceerde operatie. Het uitgestrekte **IJ** en de **Wijkermeer** werden deels ingepolderd en de eenentwintig Engelse baggerschepen werkten zich vanuit Amsterdam een weg door de zandgrond. Aan de kust werd het zogenoemde droge werk handmatig verricht door uiteindelijk rond de vijfduizend kanaalgravers.

Van heinde en verre kwamen ze als dagloners naar Velsen om voor wat gold als een goed loon van anderhalve gulden per dag te verdienen. Het moet haast wel of Rosanna stond tussen de omstanders toen op 5 september 1866 muitende kanaalgravers wegens onderbetaling naar het Engelse dorp trokken om verhaal te halen. **Stalhouder Marss** werd daarbij belaagd. Hij schoot terug met zijn geweer waarbij een cavalierist dodelijk in de fik. Oude krantenberichten tonen een tekening van Marss' hoofd, door een zandzand was gekleefd tot zijn hersens naar buiten pulden. Het kan niet anders of ook Rosanna is er getuige van geweest want de stalhouder stond naast het pension. Maar helaas, geen brieven, geen dagboeken zijn gevonden die herinneren iets vertellen.

We weten alleen dat meisje Rosanna, ver van haar ouders, broers en zusjes, op 18 februari 1867 's avonds om 10 uur in het pension het leven liet. De oorzaak van haar overlijden is niet bekend. Ook voor haar heeft de klok van de Engelmunduskerk geluid toen zij naar haar laatste rustplaats werd gebracht.

1866: Links het huis van John Marss, dat door boze kanaalarbeiders in brand werd gestoken. Höhner mag graag denken dat het vrouwenfiguur op deze tekening Rosanna is. (Beeldbank Noord-Hollands Archief)

De vaart der volkeren voltrok zich voor haar ogen

De Britten hadden, zeker vergeleken met die stakkers op de Heide, een goed leven. We stellen ons voor hoe Rosanna, met haar luielheerlijke en wijvallende crinoline, in het Engelse dorp misschien naar school ging, of hoe ze boodschappen deed bij **The English Store** aan de Wijkerstraatweg. Ze heeft uiteindelijk nog geen anderhalf jaar in Holland gewoond, maar wel valt te reconstrueren hoe de medische zorg een groot probleem. **De Amsterdamsche Kanaal Maatschappij**, noch de Britten trokken zich het lot van het heidevolk aan.

Engelmunduskerk en hotel De Prins in 1728.

Knoken uit alle eeuwen

Waar het heidevolk hun doden begraven in de velden, werden de ongeveer tachtig Britse werkers die tijdens het kanaalwerk de dood vonden, bij de kerk in Velsen begraven. Veelal anoniem: de Engelse aannemer betaalde alleen voor het vaste personeel (ingenieurs of opzichters) en familie de grafsteen.

In 1874 is de begraafplaats rond de kerk nogelaten nadat in Santpoort de algemene stapels papieren van de kerk zijn geweest naar het Engelse meisje. Als de 27ste februari nadert, zorgt tegenwoordig onze dorpsgenote **Henriette Lautenbach** dat het onkruid rond de grafsteen van Rosanna wordt geweid. En elk jaar komt Paul Höhner, zo lang zijn breekbare gezondheid dat nog toestaat, vanuit Bloemendaal naar Velsen en legt bloemen op Rosanna's graf.

Paul Höhner sr (hier met zoon Paul Höhner jr) afgelopen donderdag bij de grafsteen van Rosanna Quigley.

reactie en tips

Verantwoording

Met dank aan Paul Höhner, Siebe Rolle, Henriette Lautenbach, Fred Schweitzer, Anton Bresser, Jan Morren, Adri Arends, Hugo Brink, Arthur Maandag, Jaap van Venetiën, **Historische Kring Velsen** en het **Noord-Hollands Archief**.

We laten hier nu even terzijde dat tijdens die opgravingen in 1967 de spectaculaire vondst werd gedaan van de 13-de eeuwse graven van Willem van Brederode en zijn vrouw Hillegonde van Voorne (en nog zes anderen). Brederode's grafsteen ligt sindsdien in de Engelmunduskerk, maar de skeletten van Willem en Hillegonde liggen in het museum **Huis van Hilde** in Castricum, waar archeologische vondsten uit heel Noord-Holland worden tentoongesteld.

Intussen heeft de Santpoortse Pascal Waardenburg, wie de grafsteen van de jonge Rosanna ook al was opgevaald, enkele jaren geleden de steen toegevoegd aan het op line-bestand van findagrave.com en de site [online-begraafplaatsen.nl](https://www.findagrave.com). Dus Rosanna Quigley is, mocht iemand haar zoeken, weer vindbaar.

De eerste stoom-zandzuiger werd vernoemd naar zijn uitvinder Hutten. Tweëntwintig van die baggerschepen werden ingezet voor het uitbaggen van een vaargeul vanaf het IJ. Een model van die 'Hutten' is nog steeds te bewonderen in het **Nationaal Baggermuseum** in Slidrecht.

Facebook Website

Colofon

Het bestuur van de stichting het dorp Velsen bestaat uit Jan Borst (penningmeester) en Rob Stam (voorzitter). De Nieuwsbrief is een onafhankelijke uitgave onder auspiciën van de stichting het Dorp Velsen. Redactie: Loes de Fauwe, vormgeving: Margriet Prins Mail: nieuwsbrief@dorpvelsen.nl

NB: De Nieuwsbrief staat nadrukkelijk maar onder voorbehoud open voor bijdragen van bewoners. De redactie behoudt het recht om bijdragen te weigeren dan wel in te korten als daartoe serieuze aanleiding bestaat. Alle nieuwsbrieven zijn terug te lezen op <https://www.dorpvelsen.nl/publicaties.html>

Deze e-mail is verzonden aan {{email}}. Als u geen nieuwsbrief meer wilt ontvangen, kunt u zich [hier afmelden](#). • U kunt ook uw [gegevens inzien](#) en [wijzigen](#). • Voor een goede ontvangst voegt u nieuwsbrief@dorpvelsen.nl toe aan uw adresboek.

Laposta